

فيقهي ئاسان: پەرتووکی نوێژ: دەروازەي چوارەم: مەرجەکانی نوێژ و پوکەنەکانی ئەگەڵ
بە ئگەکانی وە حوکمی ئەو کەسەي نوێژ ناکات

الفقه الميسر: كتاب الصلاة: الباب الرابع: في شروط الصلاة وأركانها وأدلة

ذلك وحكم تاركها

< كوردی - كردي - kurdish >

دەستە بژێریک ئە زانایان

نخبة من العلماء

وەرگیڕانی: حاجی ئومید عومەر چروستانی

پیداچونەوہی: پشتیوان سابیر عزیز

ترجمة: أوميد عمر علي الجروستاني

مراجعة: پشتیوان صابر عزیز

مەرجه کانی نوپژ وروکنه کانی له گه‌ل به لگه کانی وه حوکمی نهو کهسهی نوپژ ناکات

سوپاس وستایش بو خوی گه‌وره ومیهره‌بان وه درود و سه‌لات و سه‌لام بو سه‌ر موحه‌ممهدی کوری عه‌بدو‌للا و ئال و به‌یت و یار ویاوهر و شوینکه‌وتوانی هه‌تا هه‌تایه .

به‌ریزان و خو‌شه‌ویستان له چوار چپوهی بابه‌ته‌کانی نوپژ، دیننه خزمه‌ت ئیوهی به‌ریز، ئه‌مجاره به‌یارمه‌تی خوی گه‌وره له‌باره‌ی مەرجه‌کانی نوپژ وروکنه‌کانی، له‌گه‌ل به‌لگه‌کانی، وه حوکمی نهو

کهسه‌ی نوپژ ناکات، ئه‌م ووتاره‌تان پینکه‌ش ده‌که‌ین، که خوی له نو بابه‌تدا ده‌بینیته‌وه:

بابه‌تی یه‌که‌م: ژماره‌ی نوپژه فه‌رزه‌کان، بابه‌تی دووهم: نوپژ له‌سه‌ر کێ واجبیه؟ بابه‌تی سێهه‌م:

مەرجه‌کانی نوپژ، بابه‌تی چواره‌م: روکنه‌کانی نوپژ، بابه‌تی پینجه‌م: واجباته‌کانی نوپژ، بابه‌تی

شه‌شه‌م: سوننه‌ته‌کانی نوپژ، بابه‌تی هه‌وته‌م: ئه‌و شتانه‌ی نوپژ به‌تال ده‌که‌نه‌وه، بابه‌تی هه‌شته‌م:

ئه‌و شتانه‌ی مه‌کروه‌ن له‌ناو نوپژدا، بابه‌تی نوپیه‌م: حوکمی کهسه‌ی نوپژ نه‌که‌ر .

بابه‌تی یه‌که‌م: ژماره‌ی نوپژه فه‌رزه‌کان:

ژماره‌ی نوپژه فه‌رزه‌کان پینچ نوپژن، ئه‌وانیش بریتین له نوپژه‌کانی: به‌یانی و نیوه‌رۆ و عه‌سر و

شیوان و خه‌وتنان، که ئیجماع وکو‌ده‌نگی زانایانی ئیسلامی له‌سه‌ره، به‌لگه‌ش له‌سه‌ر ئه‌مه، ئه‌و

فه‌رمووده‌یه‌یه که طه‌لحه‌ی کوری عوبه‌یدو‌للا (خوی لی رازی بی‌ت) رپوایه‌تی کردووه، که عه‌ره‌بیکی

ده‌شته‌کی هاته خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و پپی ووت: **{ یا رسول الله ماذا فرض علی**

من الصلاة؟ قال: خمس صلوات في اليوم والليلة ... } (1)، وانا: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا من چیم له نوپژ له‌سه‌ر فه‌رزه؟

پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له وه‌لامیدا فه‌رموویه‌تی: پینچ نوپژت له‌سه‌ر فه‌رزه له شه‌و

ورپۆژیکدا ...

(1) موسلیم به فه‌رمووده‌ی ژماره (11) رپوایه‌تی کردووه .

وه به به لگه ی ئه و فه رمووده یه ش : حدیث انس (رضی الله عنه) { فی قصة الرجل من أهل البادية، وقوله للنبي (صلى الله عليه وسلم) وزعم رسولك أن علينا خمس صلوات في يومنا وليلتنا، قال (صلى الله عليه وسلم) : صدق ... الحديث } (1) .

واتا: ئه نه سی کوری مالیک (خوای لی رازی بیّت) ربوایه تی کردوو، له به سه رهاتی ئه و پیاوه ده شته کیه ی که ووتی به پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم)، نیراوه که تان وا گومان ده بات که له شه و پروژیکدا پینج نویرمان له سه ر فه رزه، پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) فه رمووی: راست ده کات فه رمووده که .

بابه تی دووه: نویر له سه ر کی واجبه؟

نویر واجبه له سه ر هه موو که سیکی موسلمان ی بالغی عاقل، ئه گه ر ئا فره ت بوو له سوپی مانگانه و خوینی منال بووندا نه بیّت، منالیش که ته مه نی گه یشته هه وت سال فه رمانی پیده کریّت به ئه نجامدانی، وه له ته مه نی ده سالیدا ئه گه ر نه یکرد لیی ده دریت تاوه کو بیكات، ئه ویش به به لگه ی ئه و فه رمووده یه ی که پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی: { رفع القلم عن ثلاثة، فذكر فيها وعن الصبي حتى يحتلم } واتا: فه له می نووسینی تاوان له سه ر سی که س هه لگیراوه، له وانه ییش له سه ر منالیک هه تا ئه و کاته ی بالغ ده بیّت، وه له باره ی فه رمان کردن به منالیش بو نویر کردن پیغه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی: { مروا أولادکم بالصلاة لسبع، واضربوهم علیها لعشر، وفرقوا بينهم فی المضاجع } (2) .

واتا: فه رمان بکه ن به مناله کانتان به نویر کردن له ته مه نی هه وت سالیدا، وه ئه گه ر له ته مه نی ده سالیدا نه یانکرد لییان بدن تاوه کو ده یکه ن، وه هه ر له ته مه نی ده سالیدا جیگای خه وتنیان جیا بکه نه وه .

بابه تی سیهه م: مه رجه کانی نویر :

مه رجه کانی نویر نو مه رجن:

(1) موسلیم به فه رمووده ی ژماره (12) ربوایه تی کردوو .

(2) ئه حمه د ربوایه تی کردوو (201/3)، وه ئه بو داود به فه رمووده ی ژماره (494) وه تیرموذی به فه رمووده ی ژماره (407) ربوایه تیان کردوو، وه وتویه تی: ئه م فه رمووده یه فه رمووده یه کی هه سه نه، وه حاکم له موسته ره که کدا به سه حیحی داناوه، (201/1)، وه شیخ ئه لبانیس له : الإرواء به سه حیحی داناوه : بروانه : الإرواء فه رمووده ی ژماره (247).

یه که هم: ئیسلام، و اتا: ده بیټ ئه و که سه ی نو یژ ده کات موسلمان بیټ، چونکه نو یژی که سی بیباوهر دروست نیه و به تاله .

دووهم: ژیر بیټ، بویه نو یژی شیت دروست نیه، چونکه خوی گه وره ته کلیفی لی نه کردووه .
سیهم: بالغ بیټ، نو یژ له سهر منال واجب نیه تا وه کو بالغ نه بیټ، به لام هینده هیه له ته مهنی
حهوت سالیدا فه رمانیان پیده کریت که نه جامی بدن، وه له ته مهنی ده سالیدا نه گهر نه یانکرد
لییان ده دریت، نه ویش به به لگه ی نه و فه رموده یه ی که پیشتر ناماژهمان پیکردبوو، پیغه مبهری خوا
(صلی الله علیه وسلم) فه رموی بووی : **{ مروا اولادکم بالصلاة لسبع، واضربوهم علیها لعشر، وفرقوا بینهم فی المضاجع }** (1) ، و اتا: فه رمان بکن به مناله کانتان به نو یژ کردن له ته مهنی حهوت سالیدا، وه نه گهر
له ته مهنی ده سالیدا نه یانکرد لییان بدن تا وه کو ده یکن، وه هر له ته مهنی ده سالیدا جینگای
خه وتنیان جیا بکنه وه .

چوارهم: پاکیه تی له هه ردوو بی ده ست نو یژی گه وره ی و بچووک، (بی ده ست نو یژی و له ش
گرانی)، نه گهر ئاو ده ست کهوت بو نه هیشتنیان، نه ویش به به لگه ی نه و فه رموده یه ی که عه بدولای
کورپی عومه ر (خویان لی رازی بیټ) ریوایه تی کردووه، که پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم)
فه رمویه تی : **{ لا یقبل الله صلاة بغير طهور }** (2) ، و اتا : خوی گه وره نو یژی بی ده ست نو یژ گیرا ناکات .
پینجه م : هاتنی کاتی نو یژه که : چونکه خوی گه وره فه رمویه تی : **{ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا }** (3) ، و اتا : بیگومان نو یژ له سهر باوه رداران فه رزیکه، کات و شیوه ی کردنه که ی لای
خوا دیاریکراوه .

هه روه ها به به لگه ی نه و فه رموده یه ش : **{ أم جبریل النبی بالصلوات الخمس، ثم قال: ما بین هذین الوقتین وقت }** (1) ، و اتا : جوهره ئیل ئیمامه تی هه ر پینج نو یژه که ی بو پیغه مبهری خوا کرد، پاشان پیی ووت: له

(1) نه حمه د ریوایه تی کردووه (201/3)، وه نه بو داود به فه رموده ی ژماره (494) وه تیرموذی به فه رموده ی ژماره (407) ریوایه تیان کردووه، وه وتویه تی: نه م فه رموده یه فه رموده یه کی حه سه نه، وه حاکم له موسته رکه کدا به صهیحی داناوه، (201/1)، وه شیخ نه لبانیس له : الإرواء به صهیحی داناوه : بروهه : الإرواء فه رموده ی ژماره (247).

(2) موسلیم به فه رموده ی ژماره (224) ریوایه تی کردووه .

(3) سوره تی النساء: ئایه تی : 103.

نیوان ئەم دوو کاتەدا کاتیکی هەیه،،،، بۆیە پێش هانتی کاتی نوێژ ئەنجامدانی دروست نیه، هەر وهك چۆن پاش تێپەر بوونی کاتەکەشی دروست نیه، مەگەر لەبەر بیانویەکی شەری نەبێت .
 شەشەم: داپۆشینی عەورەت - بەپێی توانا - بە شتێک که وه صفی لەش ولار و جەستە نەکات،
 خوای گەرەش لەم بارەیهوه فەرموویەتی : ﴿ يَبْنَىٰ ءَادَمَ خُدُوْا زَيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴾ (2)، واتا : ئەى نەوهی ئادەم، پۆشاکى جوان و رازاوهتان بپۆشن لە کاتی هەموو نوێژیکدا .

هەر وهها پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی : { لا يقبل الله صلاة حائض إلا **بخمار** } (3)، واتا خوای گەرە نوێژی ئافەرەتى بالغ بوو بەبێ سەرپۆش گیرا ناکات .

بێگومان عەورەتى پیاوانى بالغ بوو لە نیوان ناوك و ئەژنۆیه، بە بەلگەى ئەو فەرموودهیهى پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی بە جابرى كورى عەبدوللا (خوای لى رازى بىت) :
 { **إذا صليت في ثوب واحد، فإن كان واسعاً فالتحف به، وإن كان ضيقاً فاتزر به** } (4)، واتا : ئەگەر بە يهك پارچى بەرگهوه نوێژت کرد و فراوان بوو، لە خۆتى ئالینه و خۆتى پێداپۆشه، خۆ ئەگەر ئەو بەرگه تهسك بوو، ئەوا بیکه بە دەرەدامان (ئىزار) نیوان ناوك و ئەژنۆتى پێداپۆشه .

بەلام ئەگەر يهك بەرگى پێ بوو تەنها بەشى داپۆشینی نیوان ناوك و ئەژنۆى دەکرد، ئەوا باشتەر وایه شتێکیش بدات بەسەر شان و ملیدیا، چونکه پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) رێگرى کردوو که مروقى موسلمان بە يهك بەرگهوه نوێژ بکات و هیچی نەدابیت بەسەر شان و ملیدیا .

دەبیت ئەوهش بزانی که لاشه و جەستەى ئافەرەت هەموو عەورەته، جگه له روومهت و دەستهکانى نەبیت، بەلام ئەگەر بە حزورى کەسانى بێگانه نوێژی کرد ئەوا هەموو شوینیکی دادەپۆشیت، بە

(1) ئەحمەد رېوايهتى کردوو (330/3)، وه نهسائيش رېواتى کردوو، (91/1)، وه تيرموذى به فەرموودهى ژماره (150) رېوايهتى کردوو، وه شېخ ئەلبانى له : الإرواء به صحیحى داناوه : بروانه : الإرواء فەرموودهى ژماره (250).

(2) سورەتى الاغراف: ئایهتى: 31 .

(3) ئەبو داود به فەرموودهى ژماره (627) و تيرموذى به فەرموودهى ژماره (375) و ابن ماجه به فەرموودهى ژماره (655) رېوايهتیاں کردوو، شېخ ئەلبانى به فەرموودهیهکی صحیحى داناوه، بروانه : پهرتووکی الإرواء : فەرموودهى ژماره (196) .

(4) بوخارى به فەرموودهى ژماره (361) و موسليم به فەرموودهى ژماره (3010) رېوايهتیاں کردوو .

به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی: **{ المرأة عورة }** (1)،
واتا: ئافره‌ت هه‌موو لاشه‌ی عه‌وره‌ته، هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی: **{ لا يقبل الله صلاة حائض إلا بخمار }** (2)، واتا
خوای گه‌وره نوێژی ئافره‌تی با‌لغ بوو به‌بێ سه‌رپۆش گه‌یرا ناکات .

حه‌وته‌م: دوور راگرتنی جلوه‌رگ و لاشه و ئه‌و جیگایه‌ی نوێژی تێدا ده‌کات له هه‌موو پیس
وچه‌په‌لێه‌ک به‌ پێی توانا و بو‌گونجان، چونکه خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: **{ وَثِيَابَكَ فَطَهِّر }** (3)، واتا:
به‌رگ و کالآت، خاوی‌ن بکه‌ره‌وه، واته: د‌ل و ده‌روونت، کارو کردارت هه‌مووی به‌خاوی‌ن را‌بگره چونکه
موس‌لمان ده‌بێ گرنگی به‌ دیوی ده‌ره‌وه و ناوه‌وه‌ی بدات .

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی: **{ تنزهوا من البول، فإن عامة عذاب القبر منه }** (4)، واتا:
خۆتان له میز پاک را‌بگرن، چونکه زۆرینه‌ی سزای گۆر به هۆی ئه‌وه‌وه‌یه .

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) به‌ ئه‌سمای فه‌رمو کاتێک جلوه‌رگه‌که‌ی
خوینی سو‌ری مانگانه‌ی پێوه بوو **{ تحته، ثم تقرصه بالماء، ثم تنضحه، ثم تصلي فيه }** (5)، واتا: سه‌ره‌تا ئه‌و شوینه
بووه‌له، پاشان به‌ ئاو جیگاکه‌ی ده‌ست پێدا به‌ینه، له دواییشدا به‌ ئای بی‌شوره، پاشان نوێژی پێوه
بکه .

هه‌روه‌ها کاتێک ئه‌و کابرا ده‌شته‌کیه هاته ناو مزگه‌وته‌وه میزی تێدا کرد پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی
الله علیه وسلم) به‌ هاو‌لانی فه‌رمو: **{ أريقوا على بوله سجلا من ماء }** (6)، واتا: سه‌تلیکی پر له ئاو بکه‌ن
به جیگاکه‌یدا .

(1) تیرموزی به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (397) ریوایه‌تی کردووه، وه، وه شیخ ئه‌لبانیش به‌ فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحی داناوه، بروانه: په‌رتووک‌ی الإرواء:
فه‌رمووده‌ی ژماره (273) .

(2) ئه‌بو داود به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (627) و تیرموزی به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (375) و ابن ماجه به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره‌ی (655) ریوایه‌تیان کردووه، وه
شیخ ئه‌لبانیش به‌ فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحی داناوه، بروانه: په‌رتووک‌ی الإرواء: فه‌رمووده‌ی ژماره (196) .

(3) سو‌رت‌ی المدثر: ئایه‌تی: 4 ..

(4) داره قوطنی ریوایه‌تی‌کردووه (97/1)، به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (453) ریوایه‌تی کردووه، وه شیخ ئه‌لبانیش به‌ فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحی داناوه، بروانه:
په‌رتووک‌ی الإرواء: فه‌رمووده‌ی ژماره (280) .

(5) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (227) و موس‌لیم به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (291) ریوایه‌تیان کردووه .

(6) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (220) ریوایه‌تی کردووه .

ههشتهم: روو كردنه قبیله تا ده توانیت و بۆت ده کریت، چونکه خوای گه وره فه رموو یه تی: ﴿قَوْلٌ
وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾⁽¹⁾، و اتا: ئیتر له مه و دوا له نوێژه کانتدا روو بکهره که عبه.

ههروه ها پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه رموو یه تی: ﴿إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَاسْبِغِ الْوُضوءَ، ثُمَّ
اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ﴾⁽²⁾، و اتا: هه رکاتیک هه ستایت بۆ نوێژ جوان ده ست نوێژ بگره، و پاشان روو بکهره
قبیله .

نۆیه م: نیه تهینان: به هیج شیوه ک نوێژ کردن به بی نیه تهینان نابیت و دروست نیه، ئه ویش به
به لگی ئه و فه رموو ده یه ی که عومه ری کوری خه تاب (خوای لی رازی بیت) ریوایه تی کردووه، که
پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه رموو یه تی: ﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ﴾⁽³⁾، و اتا: هه موو
کارو کرده و یه ک به پیی نیه تی خاوه نه که یه تی .

بینگومان جیگا و ریگای نیه تیش ناو دلّه، هه قیقه ته که شی بریتیه له عه زم کردن بۆ ئه نجامادنی
کاریک، وه دروست نیه نیه تهینان به زمان ده برپیت، چونکه پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه
وسلم) به زمان ده ری نه برپوه، ههروه ها ثابت وجیگیریش نه بووه که هیج که سیک له هاوه لان کاریکی
له و شیوه یه یان کرد بیت .

بابه تی چواره م: روکنه کانی نوێژ:

مه به ست له ئه رکان ئه و هه لسوکه و تانه یه که په رستن و عیباده ته کانی لی پیک دیت، به شیوه یه ک
په رستن هه کانی لای دروست نیه و لای خوای گه وره وه رناگیررین به بی ئه و روکنانه، جیاوازی نیوان روکن
و مه رجه کانی نوێژیش ئه وه ن، مه رجه کانی پیش ده ست پیکردنی په رستن هه کیه، و له گه لیدا به رده وام
ده بیت تا کو تایی، به لام روکن له سه ره تای چوونه ناو په رستن هه کوه ده ست پیده کات پیک دیت له
هه ندیک و وته و کردار وه لسوکه وت .

(1) سورته ی البقرة: ئایه تی: 144 .

(2) بوخاری به فه رموو ده ی ژماره (6251) و موسلیم به فه رموو ده ی ژماره (397) ریوایه تیان کردووه .

(3) بوخاری به فه رموو ده ی ژماره (1) و موسلیم به فه رموو ده ی ژماره (1907) ریوایه تیان کردووه .

روکنه‌کانی نوێژ چوارده روکنن، به‌هیچ شیوه‌یه‌ک نه‌کردنیان به‌عمدی و نه به‌سه‌هو نه به‌ نه‌زانی چاوپۆشی لی ناکریت، وازه‌نیان و نه‌کردنی هه‌ر روکنیک له‌و روکنانه نوێژه‌که به‌تال ده‌کاته‌وه، ئه‌وانیش بریتین له‌:-

1- ئه‌نجامدانی نوێژ به‌راوه‌ستانه‌وه، بۆ نوێژه‌ فه‌رزه‌کان بۆ که‌سیک توانای وه‌ستانی هه‌بیت، چونکه‌ خوای گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿وَقَوْمًا لِلَّهِ قَلْبَتَيْنِ﴾⁽¹⁾، واتا: هه‌میشه به‌ملکه‌چیه‌وه به‌ فه‌رمانی خوا هه‌ستن و، بێ ده‌نگ و به‌ترسه‌وه نوێژ بکه‌ن.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) به‌ عیمرانی کوری حوصه‌ینی فه‌رموو: **{صل قائماً، فإن لم تستطع فقاعداً، فإن لم تستطع فعلى جنب}**⁽²⁾، واتا: نوێژه‌که‌ت به‌ پێوه ئه‌نجام ده‌، ئه‌گه‌ر نه‌توانی ئه‌وه به‌ دانیشتنه‌وه، خو ئه‌گه‌ر هه‌ر نه‌توانی ئه‌وا به‌ له‌سه‌رلا و پال که‌وتنه‌وه ئه‌نجامی ده‌ . بۆیه ئه‌گه‌ر هاتوو له‌ نوێژه‌ فه‌رزه‌کاندا له‌به‌ر بوونی بیانوویه‌کی شه‌ری نه‌یتوانی به‌ پێوه نوێژه‌کانی بکات، وه‌ک له‌به‌ر نه‌خۆشی، یان له‌به‌ر ترس و هاوشیوه‌ی ئه‌وانه، ئه‌وا ریگای پیدراوه له‌ شه‌ردا به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ ده‌توانی جا به‌ دانیشتنه‌وه بێت یان به‌ پال که‌وتن و له‌سه‌رلا بێت . به‌لام سه‌باره‌ت به‌ نوێژه‌ سونه‌ته‌کان، کردنیان به‌ پێوه سونه‌ته‌ نه‌ک روکن، به‌لام به‌ پێوه ئه‌نجامی دانیان باشته‌ره و خیرتره له‌و که‌سه‌ی که‌ به‌ دانیشتنه‌وه یان به‌ پالکه‌وتنه‌وه ئه‌نجامیان ده‌دات، به‌ به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی: **{صلاة القاعد علی النصف من صلاة القائم}**⁽³⁾، واتا: خیری ئه‌و نوێژه‌ی به‌ دانیشتنه‌وه ده‌کریت نیوه‌ی خیری ئه‌و نوێژه‌یه‌ که‌ به‌ پێوه ئه‌نجام ده‌دریت .

2- ته‌کبیره‌ی ئیحرام له‌ سه‌ره‌تاوه، واتا: الله أكبر کردنی چوونه‌ ناو نوێژه‌وه، وه‌ هه‌یچ ذیکریکی تری غه‌یری الله أكبر جیگای ئه‌مه‌ ناگریته‌وه و دروست نیه، ئه‌ویش به‌ به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه کاتی که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئه‌و که‌سه‌ی بینی نوێژه‌که‌ی به‌ ریک و پیک و وه‌ک

(1) سوره‌تی البقرة: ئایه‌تی: 238.

(2) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (1117) پێوایه‌تی کردووه .

(3) موسلیم به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (735) پێوایه‌تی کردووه .

خۆی ئه‌نجام نادات، پێی فه‌رموو: **{ إذا قمت إلى الصلاة فكبر }** (1)، واتا: کاتێک هه‌ستاییت بۆ نوێژ کردن الله أكبر بکه، هه‌روه‌ها له فه‌رمووده‌یه‌کی تر دا پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی: **{ تحريمها التكبير وتحليلها التسليم }** (2)، واتا: ته‌حریمی چوونه ناو نوێژ به‌ الله أكبر کردن ده‌بیت، وه هاتنه‌ ده‌روه‌ه و ته‌هللیشی به‌ سه‌لامدانه‌وه ده‌بیت (مه‌به‌ست له ته‌حریم له‌م فه‌رمووده‌یه‌دا ئه‌وه‌یه هه‌رکاتێک نوێژخوین الله أكبری کرد، هه‌موو شتێکی لێ حه‌رام ده‌بیت جگه‌ له‌وه هه‌لسوکه‌وت و گوفتاران هه‌بیت که له سوننه‌تا دیاری کراون، وه مه‌به‌ست له ته‌هللیش ئه‌وه‌یه به سه‌لامدانه‌وه ته‌واوی ئه‌و شتانه‌ی که الله أكبر حه‌رام بووبن، به‌سه‌لامدانه‌وه هه‌لاک ده‌بنه‌وه و مروف له نوێژ ته‌واو ده‌بیت) .

بۆیه ده‌بیت ئه‌وه بزانی که نوێژ کردن به‌بێ الله أكبری چوونه ناو نوێژ دروست نیه و دانامه‌زریت .

3- خویندنی سوره‌تی **(الفاتحة)** به‌و شیوه‌یه‌ی له قورئاندا هاتووه، له هه‌موو پرکاتی‌کدا، به‌هه‌نگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که پێغه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی: **{ لا صلاة لمن لم يقرأ بفاتحة الكتاب }** (3)، واتا: نوێژ دروست نیه و دانامه‌زریت بۆ ئه‌و که سه‌ی که سوره‌تی **(الفاتحة)** ناخوینیت، به‌لام ئه‌گه‌ر هاتوو که سیک هاته ناو مزگه‌وت و ته‌نها گه‌یشت به‌ کړنوش (رکوع) دا، یان هینده پێداگه‌یشت که نه‌یتوانی سوره‌تی **(الفاتحة)** به‌ ته‌واوه‌تی بخوینیت، ئه‌وا نوێژه‌که‌ی دروسته و به‌ ده‌قی فه‌رمووده‌ی سه‌حیح خویندنی ئه‌و سوره‌ته‌ی له‌سه‌ر ده‌که‌ویت، یان له‌سه‌ر پای زۆریک له زانایان نوێژ خوین له نوێژه ئاشکراکانی وه‌ک به‌یانی و ئیواره و عیسا ئه‌گه‌ر سوره‌تی **(الفاتحة)** یشی نه‌خویند ئه‌وا خویندنی ئیمامه‌که جیگای خویندنی ئه‌ویش ده‌گریته‌وه، به‌لام ئه‌گه‌ر توانی له‌و ساته‌ی که ئیمام که‌میک ده‌هه‌ستیت ئه‌ویش سوره‌تی **(الفاتحة)** بخوینیت ئه‌وا زۆر باشته‌ره .

(1) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (793) و موسلیم به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (397) ریوایه‌تیان کردووه .

(2) ئه‌بو داود به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (61) و ابن ماجه به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (275)، وه تیرمودی به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (3) ریوایه‌تی کردووه، وه شیخ

ئهل‌بانیس به‌ فه‌رمووده‌یه‌کی هه‌سه‌نی داناوه، بېروانه: پهرتووکێ صحیح سنن ابن ماجه فه‌رمووده‌ی ژماره (224) .

(3) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (756) و موسلیم به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (394) ریوایه‌تیان کردووه .

4- کړنوش (ړکوع) بردن له ههموو ړکاتیکدا، خوی گهورهش لهم بارهیهوه فهرموویهتی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَقْعُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (1)، واتا: ئهئى ئهوه کهسانهئى ئیمان و باوهړتان هیئاوه کړنوش و سوژده بهرن و (نویژه کانتان به جوانی بکهن) و پهروه دگارتان بپه رستن له ههموو بارودوځیکداو تا ده توانن چاکه و چاکه کاری ئه نجام بدن بو ئه وهئى سه رفرازو سه رکه وتووبن .

ههروه ها به به لگهئى به شیک لهو فهرمووده یهئى کاتیک پیغه مبه رى خوا (صلی الله علیه وسلم) ئهوه کهسهئى بینى نویژه کهئى به ړیک وپیکى وهک خوی ئه نجام نادات، پپی فهرموو: **{ ثم اركع حتى تطمئن راکعاً }** (2)، واتا: پاشان کړنوش ببه، تاوه کو به ته واوی دلنیا ده بیته وه له کړنوش بردندا لاشه و جهسته ت له جو له ده که ویت .

5 و 6- هه ستانه وه له کړنوش وراست بوونه وه لیئى، به به لگهئى به شیک لهو فهرمووده یهئى کاتیک پیغه مبه رى خوا (صلی الله علیه وسلم) ئهوه کهسهئى بینى نویژه کهئى به ړیک وپیکى وهک خوی ئه نجام نادات، پپی فهرموو: **{ وارکع حتى تطمئن راکعاً، ثم ارفع حتى تعادل قائماً }** (3)، واتا: کړنوش ببه، تاوه کو به ته واوی دلنیا ده بیته وه له کړنوش بردندا لاشه و جهسته ت له جو له ده که ویت، پاشان به رز ببه روه تاوه کو به ته واوه تی راست ده بیته وه .

7- سوژده بردن، به به لگهئى ئه وهئى خوی گهوره فهرموویه تی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا﴾ (4)، واتا: ئهئى ئهوه کهسانهئى ئیمان و باوهړتان هیئاوه کړنوش و سوژده بهرن و (نویژه کانتان به جوانی بکهن).

ههروه ها به به لگهئى به شیک لهو فهرمووده یهئى کاتیک پیغه مبه رى خوا (صلی الله علیه وسلم) ئهوه کهسهئى بینى نویژه کهئى به ړیک وپیکى وهک خوی ئه نجام نادات، پپی فهرموو: **{ ثم اسجد حتى تطمئن }**

(1) سوره تی: الحج: نایه تی: 77 .

(2) بوخاری به فهرموودهئى ژماره (6251) و موسلیم به فهرموودهئى ژماره (397) ریوایه تیان کردووه .

(3) بوخاری به فهرموودهئى ژماره (6251) و موسلیم به فهرموودهئى ژماره (397) ریوایه تیان کردووه .

(4) سوره تی: الحج: نایه تی: 77 .

ساجدًا ⁽¹⁾، واتا : پاشان سوژده ببه تاوه کو ته او د دنیا ده بیته وه له سوژده بردنه که ت، واتا : هه موو لاشه و جهسته له جموجل ده که ویت، ، واتا: په له په ل مه که وه که نه وهی چو ن مریشک ده نوک له زهوی ده دات .

ده بیت سوژده بردنیش له هه موو رکاتی کدا دوو جار بیت، به هر هوت نه دنامه که ی لاشه، به و شیوه یه ی له و فرموده یه ی که عه بدوللای کوری عه باس (خویان لئ رازی بیت) پیوایه تی کردووه، تییدا هاتووه: **{ أمرت أن أسجد علی سبعة أعظم، الجبهة - وأشار بيده إلى أنفه - والیدین، والرکبتین، وأطراف القدمین }** ⁽²⁾، واتا: پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرموده یه تی: فرمانم پیکراوه که هوت نیسکی لاشه م سوژده بهرم، به نیوچاوانم - ئامارهی به لوتی کرد - وه به هه ردوو ده ستم، وهه ردوو نه ژنوکان، وهه ردوو لای قاچه کانم، مه به ست پیی به په نجه کانی پییه تی .

8 و 9- راست بوونه وه له سوژده ودانیشتنی نیوان سوژده کان، به به لگه ی به شیک له و فرموده یه ی کاتیک پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) نه و که سه ی بینی نویژه که ی به ریک و پیکی وه که خوی نه نجام نادات، پیی فرموده: **{ ثم ارفع حتی تطمئن جالسا }** ⁽³⁾، واتا : پاشان له سوژده راست به ره وه، تاوه کو د دنیا ده بیته وه که ته او دانیشتنویت، وهه موو لاشه وجهسته له جموجل ده که ویت .

10- ئارام بوونه وه (إطمئنان) له کاتی نه نجامدانی ته او ی روکنه کاند، نه ویش بریتیه له جموجل که وتنی لاشه وجهسته له هه موو روکنه کاند، چونکه پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) کاتیک نه و که سه ی بینی که نویژه که ی به خراپی نه نجامدا و په له په لی کرد، فرمانی پیکرد له سه رخو و به ئارامی نویژه که ی دوو باره بکاته وه، وه به جوانی بو روونکرده وه که چو ن چونی نه نجامی دات، به شیوه یه ی که له هه موو روکنی کدا فرمانی پیده کرد که ئارامی و (إطمئنان) ره چاو بکات تییدا .

(1) بخاری به فرموده ی ژماره (6251) و موسلیم به فرموده ی ژماره (397) پیوایه تیان کردووه .

(2) بخاری به فرموده ی ژماره (809) و موسلیم به فرموده ی ژماره (409) پیوایه تیان کردووه، له فزی فرموده که ش له فزی پیوایه ته که ی ئیمامی موسلیمه .

(3) بخاری به فرموده ی ژماره (6251) و موسلیم به فرموده ی ژماره (397) پیوایه تیان کردووه .

11- تهحياتي كوتايي، به بهلگهي ئهو فهرموودهيهي كه عهبدو لاي كوري مهسعود (خواي لئ رازي بيٽ) رپوايه تي كردوو، وده لئيت : { كنا نقول قبل أن يفرض علينا التشهد: السلام على الله من عباده، فقال النبي (صلى الله عليه وسلم) لا تقولوا السلام على الله، لكن قولوا: التحيات لله } (1) .

واتا: پيش ئهوي تهحياتمان لهسهر فهرز بيٽ، ده مانوت : (السلام على الله من عباده) پيغهمبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمووي: مه لئين : (السلام على الله من عباده) بهلكو بلئين: (التحيات لله) .

ئهو ووتيهي عهبدو لاي كوري مهسعود كه ده لئيت : پيش ئهوي تهحيات فهرز بيٽ لهسهرمان، بهلگهيه لهسهر ئهوي پاشتر خوئندي تهحيات فهرز بووه لهسهرمان .

12- دانيشتن بو تهحياتي كوتايي، چونكه پيغهمبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دانيشتوه بو خوئندي تهحيات و بهرده و اميش بووه لهسهرى، وه فهرمووشيه تي : { صلوا كما رأيتموني أصلي } (2)، واتا : من چون ده بينن نويز ده كه م ئيوهش ههر بهو شيوهيه نويزه كانتان بكهن .

13- سه لامدانه وه، به بهلگهي ئهو فهرموودهيهي كه پيغهمبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرموويه تي : { تحريمها التكبير وتحليلها التسليم } (3)، واتا : ته حريمي چونه ناو نويز به الله اكبر كردن ده بيٽ، وه هاتنه دهره وه و ته حليليشي به سه لامدانه وه ده بيٽ .

ئو ويش بهو شيوهيه ده بيٽ : به لاي راستت بلئيت : السلام عليكم ورحمة الله، وه له لاي چه پيشدا به هه مان شيوه بلئيت : السلام عليكم ورحمة الله .

14- ئه نجامداني ته واوي ئهو روكنانهي باسما ن كرد به شيوه يه كه له داوي يه كه به ته رتيب، چونكه پيغهمبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) بهو شيوه ريك و پيك و يه كه له داوي يه كه نويزي كردوو، وه

(1) نه سائي رپوايه تي كردوو، (240/2) وه شيخ ئه لبانيش به فهرموودهيه كي سه حيجي داناوه، بروانه : په رتووكي الإرواء فهرمووده ي ژماره (319).

(2) بوخاري به فهرمووده ي ژماره (631) رپوايه تي كردوو .

(3) ئه بو داود به فهرمووده ي ژماره (61) و ابن ماجه به فهرمووده ي ژماره (275)، وه تيرموزي به فهرمووده ي ژماره (3) رپوايه تي كردوو، وه شيخ

ئه لبانيش به فهرموودهيه كي سه سني داناوه، بروانه : په رتووكي صحيح سنن ابن ماجه فهرمووده ي ژماره (224) .

فهرمانیشی پیکردووین که وهک خوی نوپژ ئه نجام بدهین، وهک فهرموویه تی: **{ صلوا کما رأیتونی أصلي }** (1)، واتا: من چون ده بینن نوپژ ده کهم ئیوهش هر بهو شیوهیه نوپژه کانتان بکن .

هروه ها کاتیک هله ی نوپژ خوینه هله که ره که ی راست کرده وه و فرمانی پیکرد به جوانی و پیکری و پیکری ئه نجامی بداته وه، هه موو جاریک پیی ده فهرموو: (ثم) دیاره ووشه ی (ثم) یش له زمانی عه ره بیدا بو ته رتیه .

بابه تی پینجه م: واجباته کانی نوپژ:

واجباته کانی ناو نوپژ ههشت واجبین، ئه گهر هاتوو که سیك به عه مدی وده ست ئه نقه صد ئه نجامیان نه دات ئه وا نوپژه که ی به تال ده بیته وه، به لام ئه گهر هاتوو به سه هو یان نه زانین نه یانیکرد، نوپژه که ی به تال نابیته وه، به لام واجبه دواتر سوژده ی سه هو ی بو به ریت، جیاوازی نیوان واجیب و روکنیش ئه وه یه: هه رکه سیك روکنیکی له بیر بجیت و ئه نجامی نه دات، نوپژه که ی به تال ده بیته وه و سوژده ی سه هویش جیگای ناگریته وه، بویه ده بیت هر بیکات، به لام هه رکه سیك واجبیک ی له بیر بجیت ئه وا سوژده ی سه هو جیگای بو ده گریته وه و نوپژه که ی به تال نابیته وه، بویه روکنه کان زیاتر ته ئکیدیان له سه ر کراوه ته وه له چاو واجبیه کاند، واجبیه کانی ناو نوپژیش بریتین له:

1- هه موو ته کبیره کان، واتا: الله اکبر کردنه کانی ناو نوپژ - جگه له الله اکبری نوپژ دابه ستن که وهک ووتمان روکنه، ئه و ته کبیرانه پییان ده وتریت: الله اکبری گواستنه وه، واتا: گواستنه وه له حالته و روکنیکه وه بو حالته و روکنیکی تر، به به لگه ی ئه و فهرمووده یه که عه بدوللای کوری مه سعود (خوای لی رازی بیت) پیوایه تی کردوه، وده لیت: **{ رأیت رسول الله (صلى الله عليه وسلم) یکبر فی کل رفع وخفض وقيام وعود }** (2)، واتا: پیغهری خوا (صلى الله عليه وسلم) م بینی که نوپژی ده کرد، له هه موو بهرز بوونه وه و نه وی بوونه وه و دانیشتنیکیدا (الله اکبر) ی ده کرد .

(1) بوخاری به فهرمووده ی ژماره (631) ریوایه تی کردوه .

(2) نه سائی ریوایه تی کردوه، (205/2)، وه تیرموزیش به فهرمووده ی ژماره (253) ریوایه تی کردوه، وه ووتیه تی: فهرمووده یه کی سه سه نه، وه شیخ

ئهلبنیش به فهرمووده یه کی سه حیجی داناوه، بروانه: په رتوکی (صحيح الترمذي) فهرمووده ی ژماره (208).

2- ووتنى (**سمع الله لمن حمده**) بۆ ئۇو كەسەى كە ئىمامەت دەكات، يان ئۇو كەسەى كە بەتەنھا بۆ خۇى نوپز دەكات، بە بەلگەى ئۇو فەرموودەىەى كە ئۇبو هورەبىرە (خواى لى رازى بىت) رپوایەتى كرووہ كە دەلئت : { **كان رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يكبر حين يقوم إلى الصلاة، ثم يكبر حين يركع، ثم يقول: سمع الله لمن حمده، حين يرفع صلبه من الركعة، ثم يقول: وهو قائم، ربنا ولك الحمد** }⁽¹⁾، واتا : پيغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) كاتىك ھەلدەستا بۆ نوپز اللہ اكبرى دەكرد، پاشان كاتىكيش كرنوشى دەبرد ھەر اللہ اكبرى دەكرد، پاشان كاتىك پشتى لە كرنوش بردن بەرز دەكردوہ دەيووت : سمع الله لمن حمده، كاتىكيش كە راست بپوایەتەوہ دەيووت : ربنا ولك الحمد .

3- ووتنى (**ربنا ولك الحمد**) تەنھا بۆ ئۇو كەسانەى كە لەدواى ئىمامەوہ نوپز دەكەن، بەلام ئىمام و ئۇو كەسەشى بە تەنھا نوپز دەكات ھەردووکیان پيگەوہ دەلئت : (**سمع الله لمن حمده ربنا ولك الحمد**) بە بەلگەى ئۇو فەرموودەىەى پيشوو كە ئۇبو هورەبىرە (خواى لى رازى بىت) رپوایەتى كروبوو، ھەرۋەھا بە بەلگەى ئۇو فەرموودەىەش كە ئۇبو موساى ئەشعەرى رپوایەتى كرووہ، و لەبەشيكيدا ھاتووہ : { **وإذا قال : سمع الله لمن حمده، فقولوا : ربنا لوك الحمد** }⁽²⁾، واتا : ھەركاتىك ئىمام ووتى : سمع الله لمن حمده، ئيوەش بلين : ربنا ولك الحمد .

4- ووتنى (**سبحان ربي العظيم**)، يەكجار لە كرنوشدا .

5- ووتنى (**سبحان ربي الاعلى**) لە سوژدەدا، بە بەلگەى ئۇو فەرموودەىەى كە حوزەيفە رپوایەتى كرووہ، تئيدا ھاتووہ { **كان النبي (صلى الله عليه وسلم) يقول في ركوعه : سبحان ربي العظيم، وفي سجوده : سبحان ربي الاعلى** }⁽³⁾، واتا : پيغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) لە كرنوشدا دەيفەرموو : سبحان ربي العظيم، وە لە سوژدەدا دەيفەرموو : سبحان ربي الاعلى .

سوننەتە سيجار ھەريەك لەو ذىكرانه لە كرنوش و سوژدەدا بوتريتەوہ .

(1) موسليم بە فەرموودەى ژمارە (28) رپوایەتى كرووہ .

(2) موسليم بە فەرموودەى ژمارە (404) رپوایەتى كرووہ، ھەرۋەھا ئەھمەدەش رپوایەتى كرووہ (399/4).

(3) أبو داود بە فەرموودەى ژمارە (874) و تيرموزى بە فەرموودەى ژمارە (262)، رپوایەتيان كرووہ، و تيرموزى دەلئت : فەرموودەىەكى صەحیحە، ھەرۋەھا نەسائيش رپوایەتى كرووہ (172/1)، وە بان ماجەش بە فەرموودەى ژمارە (897) رپوایەتى كرووہ، وە وە شىخ ئەلبانىش بە فەرموودەىەكى صەحیحى داناوہ، بپوانە : پەرتووکی (صحیح النسائي) فەرموودەى ژمارە (1097).

6- ووتنی (رب اغفر لي) له دانیشتنی نیوان ههردوو سوژده کهدا، ئه‌ویش به به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که حوذه‌یفه (خوای لئ رازی بیّت) ریوایه‌تی کردووه، و ده‌لّیت: { أن النبي (صلى الله عليه وسلم) كان يقول بين السجدين (رب اغفر لي، رب اغفر لي) }⁽¹⁾.

7- خویندنی ته‌حیاتی یه‌که‌م، بۆ ئه‌و که‌سه نه‌بیّت که له‌دوای ئیمامیکه‌وه نوێژ ده‌کات و ئیمامه‌که‌ی به‌سه‌هو هه‌لده‌سێته‌وه و ته‌حیاتی یه‌که‌م ناخوینیت، چونکه پیغه‌مبه‌ری خوا (صلى الله عليه وسلم) کاتیک که له‌بیر چوو ته‌حیاتی یه‌که‌م بخوینیت، نه‌گه‌رایه‌وه بۆی، به‌لام به‌ سوژده‌یه‌کی سه‌هو قه‌ره‌بووی کرده‌وه⁽²⁾.

مه‌به‌ست له‌ ته‌حیاتی یه‌که‌میش ئه‌وه‌یه بلّیت: (التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً عبده ورسوله).

8- دانیشتن بۆ خویندنی ته‌حیاتی یه‌که‌م، به به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که عه‌بدو‌ل‌لای کوری مه‌سعود (خوای لئ رازی بیّت) ریوایه‌تی کردووه، و ده‌لّیت: پیغه‌مبه‌ری خوا (صلى الله عليه وسلم) فه‌رموویه‌تی: { إذا قعدتم في كل ركعتين فقولوا: التحيات لله .. }⁽³⁾، و اتا: ئه‌گه‌ر له هه‌ردوو دوو رکاتی‌کدا دانیشتن، ئه‌وا بلّین: التحيات لله ..

هه‌روه‌ها به به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ش که ریفاعه‌ی کوری رافع ریوایه‌تی کردووه، که پیغه‌مبه‌ری خوا (صلى الله عليه وسلم) فه‌رموویه‌تی: { فإذا جلست في وسط الصلاة فاطمن، واقترش فخذك اليسرى، ثم تشهد }⁽⁴⁾، و اتا: ئه‌گه‌ر له ناوه‌راستی نوێژ دانیشتی، ئه‌وا دُنیا و ئارام و له‌سه‌رخۆبه، - و اتا: با لاشه‌ وجه‌سته‌ت له جموجول بکه‌وێت -، وه رانی چه‌پت له‌ژێر سمتت رابخه ودایبنی، پاشان ته‌حیاتی بخوینه .

(1) نه‌سائی ریوایه‌تی کردووه، (172/1)، وه ابن ماجه‌ش به فه‌رمووده‌ی ژماره (897) ریوایه‌تی کردووه، وه وه شیخ ئه‌لبانی‌ش به فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحی داناوه، بروانه: په‌رتووکى (الإرواء) فه‌رمووده‌ی ژماره (335).

(2) بوخاری به فه‌رمووده‌ی ژماره (1230) و موسلیم به فه‌رمووده‌ی ژماره (570) ریوایه‌تیان کردووه .

(3) ئه‌حمه‌د ریوایه‌تی کردووه (437/1)، وه نه‌سائیش ریوایه‌تی کردووه (174/1)، موسلیم به فه‌رمووده‌ی ژماره (612) ریوایه‌تی کردووه،

(4) موسلیم به فه‌رمووده‌ی ژماره (612) ریوایه‌تی کردووه، وه شیخ ئه‌لبانی‌ش به فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحی داناوه، بروانه: په‌رتووکى (الإرواء) فه‌رمووده‌ی ژماره (337).

بابهتی شه شهه: سوننه ته کانی نویت:

ئهمهش دوو جووره، سوننه ته کرداریه کان، سوننه ته گوفتاریه کان :-

سه بارهت به سوننه ته کرداریه کان، وهك بهرز کردنه وهی دهسته کان له کاتی الله اکبر کردنی نویت دابهستن، و له کاتی چوون بو کړنوش، و بهرز بوونه وه لی، و پاشان دایان بنیته وه، چونکه مالیکی کوری حوه بیرت، کاتیک نویتی کرد، له کاتی نویت دابهستن و ووتنی الله اکبردا دهسته کانی بهرز کرده وه، و کاتیکیش وویستی کړنوش ببات دهسته کانی بهرز کرده وه، وه کاتیکیش له کړنوش سه ری بهرز کرده وه دیسان دهسته کانی بهرز کرده وه، پاشان ووتی: پیغهمبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) بهو شیوه یه ی کردووه (1).

دانانی دهستی راست له سه ر دهستی چه پ له ئاستی سه ر سینگ له کاتی راوه ستان، وه سه یر کردنی جیگای سوژده، وه جیا کردنه وهی قاچه کان له یه کتری له کاتی وه ستانه کاند، وه گرتنی هه ردوو ئه ژنوی و جیا کردنه وهی په نجه کانی له یه کتر کاتیک له سه ر ئه ژنوکانی دایده نیت، وه پراکشانی پشتی به شیوه یه ک پشتی راست بیت له گهل سه ر وملیدا .

سه بارهت به سوننه ته گوفتاریه کانیش: وهك خویندنی دوعای کردنه وهی نویت (وجهت وجهی للذی فطر السموات والأرض حنیفا مسلما وما انا من المشرکین، انّ صلاقی ونسکی ومحیای ومماقی لله رب العالمین، لا شریک له، وبذلک امرت وأنا من المسلمین) یان دوعای: (سبحانک اللهم ومحمد، تبارک اسمک، وتعالی جدک، ولا اله غیرک) یان دوعای: (قول: اللهم باعد بینی و بین خطایای کما باعدت بین المشرق والمغرب، اللهم نقنی من خطایای کما ینقی الثوب الأبيض من الدنس، اللهم اغسلنی من خطایای بالثلج والماء والبرد)، وه ووتنی (أعوذ بالله من الشیطان الرجیم) و (بسم الله الرحمن الرحیم) و (آمین) و خویندنی به شیک له قورئان دوا ی خویندنی سوره تی (الفاتحه)، وه سی جار ووتنی ذیکره کانی (سبحان ربی العظیم) له کاتی کړنوش و (سبحان ربی الاعلی) له کاتی سوژده بردن، وه دوعای دوا ی خویندنی ته حیات و پیش سه لامدانه وه .

بابهتی حه وته: ئه و شتانه ی نویت به تال ده که نه وه:

نویت به چه ند شتیک به تال ده بنه وه، کوورتیان ده که یه نه وه، له م چه ند خالهدا :-

(1) موسلیم به فهرمووده ی ژماره (391) ریوایه تی کردووه .

1- هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که ده‌ست نو‌یژیان پ‌ی به‌تال ده‌ب‌یته‌وه، نو‌یژیان پ‌ی به‌تال ده‌ب‌یته‌وه، نو‌یژیان پ‌ی به‌تال ده‌ب‌یته‌وه، چونکه ده‌ست نو‌یژ گرتن مه‌رجه بو‌ راست و دروستی نو‌یژ، جا بو‌یه هه‌رکاتیک ده‌ست نو‌یژ به‌تال بو‌ویه‌وه، نو‌یژیان به‌تال ده‌ب‌یته‌وه .

2- پ‌یکه‌نین به‌ ده‌نگه‌وه، که پ‌ی ده‌وتریت قاقا ل‌یدان، به‌کوی ده‌نگی زانایان نو‌یژ به‌تال ده‌کاته‌وه، چونکه وه‌ک قسه‌ کردن وایه، به‌لکو له‌ پ‌یکه‌نینیش توند تره، چونکه قاقا ل‌یدان یاریکردن و سوکایه‌تی پ‌یکردن ده‌گه‌یه‌نیت که له‌گه‌ل مه‌به‌سته‌کانی نو‌یژدا یه‌کناگریته‌وه، به‌لام به‌ زه‌رده‌خه‌نه کردن نو‌یژ به‌تال ناب‌یته‌وه، وه‌ک (ابن المنذر) و غه‌یری ئه‌ویش باسیان کردووه .

3- قسه‌ کردن به‌ده‌ست ئه‌نقه‌صد و بی هیچ به‌رزه‌وه‌ندیه‌کی نو‌یژه‌که، زه‌یدی کوری ئه‌رقه‌م (خوای ل‌ی رازی بی‌ت) ده‌گیریتته‌وه و ده‌ل‌یت: **{ كُنَّا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ، يُكَلِّمُ الرَّجُلَ صَاحِبَهُ، وَهُوَ إِلَى جَنْبِهِ فِي الصَّلَاةِ، حَتَّى نَزَلَتْ (وَفُؤْمُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ) فَأَمَرْنَا بِالسُّكُوتِ، وَنَهَيْنَا عَنِ الْكَلَامِ }** (1) .

واتا: پ‌یشتتر ئ‌یمه له‌ نو‌یژه‌کانماندا قسه‌مان ده‌کرد، یه‌ک‌یک له‌ ئ‌یمه قسه‌ی له‌گه‌ل ئه‌و هاو‌ر‌پ‌یه‌ی ده‌کرد که له‌ تن‌یشتیه‌وه بو‌و، تا ئه‌و کاته‌ی که خوای گه‌وره ئه‌م ئایه‌ته‌ی نارده‌ خواره‌وه، وه‌ک ده‌فرمو‌یت: **{ وَفُؤْمُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ }** (2)، واتا: هه‌میشه به‌ملکه‌چیه‌وه به‌ فرمانی خوا هه‌ستن و، بی ده‌نگ و به‌ترسه‌وه نو‌یژ بکه‌ن، بو‌یه خوای گه‌وره قه‌ده‌غه‌ی کردین له‌ قسه‌ کردن له‌ نو‌یژدا و فرمانمان پ‌یکرا که ئ‌یتر ب‌یده‌نگ بین .

به‌لام ئه‌گه‌ر هاتوو که س‌یک به‌ نه‌زانی یان له‌بیری نه‌بوو قسه‌ی کرد له‌ نو‌یژه‌که‌یدا، ئه‌وا نو‌یژه‌که‌ی به‌تال ناب‌یته‌وه .

4- تیپه‌ر بوونی ئافره‌تیکی با‌لغ بو‌و به‌ به‌رده‌م نو‌یژدا، یان تیپه‌ر بوونی گو‌یدریژ، یان سه‌گیکی ره‌ش به‌ به‌رده‌م نو‌یژخو‌یندا و ج‌یگای سوژده‌ بردنه‌که‌یدا، به‌ به‌لگه‌ی ئه‌و فرمووده‌یه‌ی که پ‌یغه‌مبه‌ری خوا

(1) بوخاری به‌ فرمووده‌ی ژماره (1200)، وه‌ موس‌لیم به‌ فرمووده‌ی ژماره (539) ر‌یوایه‌تی کردووه .

(2) سوره‌تی البقرة: ئایه‌تی: 238.

(صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی : **{ إذا قام أحدكم يصلي فإنه يستتره إذا كان بين يديه مثل آخره الرجل، فإذا لم يكن بين يديه مثل آخره الرجل، فإنه يقطع صلاته الحمار والمرأة والكلب الأسود }** (1) .

واتا: ئەگەر هاتوو یەکیەک لە ئیوێ نوێژی کرد، با سوتره و ریگریهک به ئەندازهی کۆتایی کۆل و بار وزینی ووشتریەک لە نیوان خۆی و خەلکیدا دابنیت، جا ئەگەر هاتوو ئەو سوتره و ریگریهی دانەنا، ئەوا تێپەر بوونی گویدریژ و ئافرهت و سهگی رهش نوێژهکهی دەبرن .

مەبەست لە (الرجل) : ئەو زین و کورتانەیه که که لهسهری پشتهی ووشتریەک دادەنریت بۆ سوار بوون، وهك زینی ئەسپ وایه، کۆتایی ئەو زینە ووشتریش به ئەندازهی بآلی مرؤقیکه، ئەگەر هاتوو بهو ئەندازهیه بوو، ئەوا درسته و هیچ گرفتێکی تیدا نیه، مەبەست لهوهیه لهو جیگایهوه که سوزدهی لئ دەبریت تاوهکو ئەو شتهی کراوه به سوتره و ریگر به ئەندازهی بآلیک بیت، یان له هەندیک فەرموودهی تردا هاتوو به ئەندازهی پارەوی مەریک بیت .

5- هەلمآین ودرهخستنی عهورهت به دهست ئەنقهصد .

6- روو وهرگیپان له قیبله، چونکه رووکردنه قیبله مەرجی راست ودروستی نوێژ کردنه .

7- بوونی پیسیهک به نوێژ خۆینهوه، بهلام بهو مەرجهی نوێژ خۆین پئی بزانیت، یان ئەگەر هاتوو له نوێژدا بیری کهوتهوه و لای نهبرد .

8- وازهینان له روکنیک له روکنهکانی نوێژ، یان مەرجیک له مەرجهکانی به دهست ئەنقهصد وبی بوونی هیچ بیانوویهکی شهرعی .

9- زۆر جولان و کاری زۆر، بهبی ئەوهی ئەو جولانه بهشیک بیت له نوێژهکه وهیچ پیویستییهکیش بهو جولانه نهبیت، وهك خواردن و خواردنهوهی بهدهست ئەنقهصد .

10- دانیشتن و پالدانهوه بهبی بوونی هیچ عوزر و بیانویهکی شهرعی، چونکه وهستان له نوێژدا مەرجی راست ودروستی نوێژهکهیه .

(1) موسلیم به فەرموودهی ژماره (510) پیوایهتی کردوو .

11- ئەنجامدانی روکنیکی زیاده لهوهی شهرع دیاری کردووه، وهك كړنوش و سوژدهی زیاتر بردن، چونکه کاریکی لهو شیوهیه ده بئته هوئی ئهوهی که خه لهل بکه وئته ناو ئەنجامدانیه وه، ئەمهش به کۆدهنگی زانایان نوێژ به تال ده کاته وه .

12- پيش خستنی به ئەنقصه دی هه ندیک روکنی نوێژ به سهر هه ندیک روکنی تردا، چونکه ته رتیب و یهك له دوای یهك ئەنجامدانی روکنه کان خوئی له خویدا روکنه، وهك پيشتر باسمانکرد .

13- به ئەنقصه صد سهلامدانه وه پيش ته واو بوونی نوێژه که .

14- به ئەنقصه د خویندنی سورتهی (الفاتحة) به شیوهیهك مانا ومه بهسته که ی بگۆریت، چونکه خویندنی سورتهی (الفاتحة) به ریک و پیک له شوینی خویدا روکنه. بۆ نمونه له بری ئهوهی بلیت: (أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) بلیت : (أَنْعَمْتُ عَلَيْهِمْ) .

15- هه لوه شانده وهی نیهت به وهی دو دل بیت له ته واو کردنی یان هه لوه شانده وهی نوێژه که ت، یان عه زمت جه زمت که یهت که نیهتی نوێژه که ت هه لده وه شیئیه ته وه، چونکه به رده وام بوونی نیهت تا ته واو کردنی نوێژه که مه رجی راست و دروستی نوێژه .

بابه تی هه شته م: نه و شتانه ی مه کروه ن (1) له ناو نوێژدا :

چه ند شتیك له نوێژدا کردنیان مه کروه ه، ئەوانیش بریتین له :-

1- به ته نها خویندنی سورتهی (الفاتحة) له رکاتی یه که م و دووه مدا، و نه خویندنی شتیکی تر له قورئان له دوای ئه و، چونکه کاریکی له و شیوهیه پیچه وانیه سوننه تی پیغه مبه ری خوایه (صلی الله علیه وسلم).

2- دووباره کردنه وهی خویندنی سورتهی (الفاتحة)، چونکه دیسان کاریکی له و شیوهیه پیچه وانیه سوننه تی پیغه مبه ری خوایه (صلی الله علیه وسلم)، به لام ئەگه ر هاتوو له به ر پپووستیه ک دووباره کرایه وه گرفت نیه، وهك ئه وهی له جاری یه که مدا بی ئاگا بوو له مانا ومه به سه ت و خشوعی

(1) مه به سه ت له ده سه ته واژه ی (که راهه ت، یان مه کروه) رێگری کردنه له کاریک یان گوفتاریک یان شتیك به لام به شیوهی الزام و پابه ند کردن نا، حوکمی مه کروه ییش له شه رعدا ئه وهیه : مرؤف له سه ر وازه یان له مه کروه پاداشتی خیر ده دریته وه، به لام به کردنی سزا نادریت، وه له کاتی پپووست و ناچاریدا دروسته مرؤف ئەنجامی بدات .

نوویژه‌کە‌ی، بە‌لام بە‌و مەرجه‌ی کە ئە‌مه نە‌بیته هۆ‌ی ئە‌وه‌ی بێ‌یته حاله‌تیکی وه‌سوسه و هه‌میشه دووباره‌ی بکاته‌وه .

3- لا‌کردنه‌وه وئاوردانه‌وه‌یه‌کی کەم پێ‌ویست نە‌بیته کاریکی مه‌کروهه له‌نوویژدا، به‌ به‌لگه‌ی ئە‌و رێ‌بوايه‌ته‌ی کە ده‌لێ‌ته : { سئل عن الالتفات في الصلاة : فقال : هو اختلاس يختلسه الشيطان من صلاة العبد }⁽¹⁾، واته : پرسیار کرا له پێ‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) باره‌ی لا‌کردنه‌وه وئاوردانه‌وه له‌ نوویژدا، له‌وه‌لامدا فه‌رمووی : ئە‌وه دزیه‌که کە شه‌یتان له‌ نوویژی به‌نده‌کانی خۆ‌ی ده‌دزیته .

به‌لام ئە‌گه‌ر هاتوو لا‌کردنه‌وه وئاوردانه‌وه‌یه‌ک له‌به‌ر پێ‌ویستی بیت هیچ گرفت نیه، وه‌ک ئە‌وه‌ی که‌سیک له‌به‌ر وه‌سوسه‌یه‌ک تووشی ده‌بیته له‌ نوویژدا سێ‌ تف بکات به‌لای چه‌پیدا، ئە‌م لا‌کردنه‌وه‌یه چونکه له‌به‌ر پێ‌ویستییه نوویژ به‌تال ناکاته‌وه و مه‌کروه‌یش نیه، وه پێ‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمانی پێ‌کردوو، هه‌روه‌ها وه‌ک ئە‌و که‌سه‌ش که ترسی ئە‌وه‌ی هه‌بیته مناله‌که‌ی تووشی زیانیک بیت، له‌و کاته‌دا ئە‌گه‌ر لا‌یکرده‌وه به‌لا‌یدا گرفت نیه و مه‌کروه نیه .

ئە‌وه‌ی که ووتمان مه‌به‌ستمان لا‌کردنه‌وه وئاوردانه‌وه‌یه‌کی که‌مه، به‌لام ئە‌گه‌ر هاتوو لا‌کردنه‌وه وئاوردانه‌وه‌یه‌کی وابیته که به‌ هه‌موو لاشه‌ جه‌سته‌ی بیت و پشت له‌ قیبله‌ بکات، ئە‌وا نوویژه‌که‌ی به‌تال ده‌بیته‌وه، ئە‌گه‌ر هاتوو به‌بێ‌ بوونی عوزر و ترسیکی زۆر و هاوشیوه‌کانی بیت .

4- نوقاندنی چاوه‌کان له‌ نوویژدا : چونکه ئە‌و کاره له‌کاری مه‌جوسه‌کان ده‌کات کاتیک ئاگر ده‌په‌رستن، وه ووتراویشه : له‌کاری جوله‌که‌کان ده‌کات، بیگومان ئی‌مه‌ی موسلمانیش فه‌رمانمان پێ‌کراوه که خۆ‌مان به‌دوور بگرین له‌ خۆ‌ چواندن به‌ بێ‌باوه‌ران .

5- پراخستنی باله‌کان له‌ کاتی سوژده‌ بردندا، به‌ به‌لگه‌ی ئە‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که پێ‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی : { اعتدلوا في السجود، ولا يبسط أحدكم ذراعيه انبساط الكلب }⁽²⁾، واته : ریک وپیک سوژده‌ ببه‌ن، وه باله‌کانتان پرا‌مه‌خه‌ن وه‌ک چۆن سه‌گ بالی پرا‌ده‌خات .

(1) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (751) رێ‌بوايه‌تی کردوو .

(2) بوخاری به‌ فه‌رمووده‌ی ژماره (822) رێ‌بوايه‌تی کردوو .

بۆیە پېیویست نوپزخوین بالهکانی لهکاتی سوژده بردندا لهیهک دوور بخاتهوه، وله زهوی بهرزیان بکاتهوه، بۆ ئهوهی وهک ئازهلهکان نهبیّت .

6- زۆر جولان و خو سهرقال کردن به خوتهوه، چونکه دهبیته هوی دل بی ئاگا بوون له خشوع، که فهرمانی پیکراوه .

7- دهست دانان لهسهه کهلهکه، ئهویش به بهلگهی ئهه ریوایهتهی که ئهههورهیره (خوای لی رازی بیّت) دهیگرپتهوه ودهلیّت: **{ نهی أن یصلي الرجل مختصراً }⁽¹⁾**، واتا: ریگری کراوه لهوه کهسیک دهستهکانی لهسهه کهلهکهی دانیّت و نوپز بکات، مه بهست له ووشهی (التخصر والاختصار) له نوپزدا، ئهوهیه: کهسیک دهستهکانی لهسهه کهلهکهی دابنیّت، مه بهست له کهلهکهیش ناوقه دی مروقه لهسههروو سمتهکانیهوه، عائیشهی دایکی باوهردارانیش هۆکاری ئهه قهدهغه کردنهی بۆ ئههه گپراوتهوه که جولهکهکان بهه شیویه دهکهن .

8- پشتهمالدان بهسهه شان و داپوشینی دهه له نوپزدا، به بهلگهی ئهه ریوایهتهی که ئهههورهیره (خوای لی رازی بیّت) دهیگرپتهوه ودهلیّت: **{ نهی رسول الله (صلى الله عليه وسلم) عن السدل في الصلاة وأن یغطي الرجل فاه }⁽²⁾**، واتا: پیغهمبهری خوا (صلى الله عليه وسلم) قهدهغه کردووه کهسیک له نوپزدا جلهکانی بدات بهسهه شانیدا و شوپری نهکاتهوه بهسهه پشته ومل و سکیدا .

مه بهست له ووشهی (السدل) ئهوهیه کاتی خوئی که جلوهه رگی پیاوان له دهه دامان و پشتهمال (إزار ورداء) پیک هاتووه، بهه شیویه نوپزه کهی بکات پشتهماله کهی جوان له خوئی نهئالینیّت وتهنها بییات بهسهه شانهکانیدا، دیسان ووتراوه، ماناکهشی ئهوهیه: بهردانهوهی جلوهه رگه بهه شیویه که تا له زهوی دهخشیت .

9- پپشپرکی کردن لهگهه پپش نوپز (ئیمام) دا، به بهلگهی ئهه فهرموودهیهی که پیغهمبهری خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرموویهتی: **{ أما یحیی أحدکم إذا رفع رأسه قبل الإمام أن يجعل الله رأسه رأس حمار، أو**

(1) بوخاری به فهرموودهی ژماره (1220) ریوایهتی کردووه .

(2) ئهه داود به فهرموودهی ژماره (643)، وه تیموژی به فهرموودهی ژماره (379) ریوایهتیان کردووه، وه شیخ ئهلبانی به فهرموودهیهکی هسهنی

داناوه، بروانه: پهرتوکی (صحيح سنن الترمذي) فهرموودهی ژماره (312) .

يجعل صورته صورة حمار { (1) ، واتا : ئايا كه سئيك له ئيوه ناترسيت كاتئيك له پش ئيمامه وه سهري بهرز دهكاته وه له - كړنوش يان له سوژده - كه خواي گهوره سهري وهك سهري گویدريژ لئ بكات، يان شيوه ي وهك شيوه ي گویدريژ لئ بكات .

10- په نجه كردن به نيو په نجه كاندا، ئه وپش له بهر ئه وه ي پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) قه ده غه ي كردووه له وه ي كه سئيك دهست نويز بگريت يان بيت بو مزگه وت بو ئه وه ي نويز بكات په نجه ي دهسته كانى بكات به نيو په نجه ي دهسته كه ي تريدا، جا كاتئيك پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) له دهره وه ي نويز ريگري لئ كرد بيت، بيگومان بو ناو نويز ريگريه كه توند تر ده بيت . به لام په نجه كردنى دهست به نيو په نجه ي دهسته كانى تردا (التشبيك بين الاصابع) له دهره وه ي نويز مه كروه نيه، چونكه پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) بهو شيوه يه ي كردووه، ئه وپش له چيروك وبه سه رهاتى ئه و هاوه له ي كه به (ذو اليمين) دوو دهسته كه ناسراو بوو، دهسته كانى وهك ده لئ دريژ بوو، كاتئيك پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) هاته نيو مزگه وت وه وپاشان نويزى بو هاوه لان كرد كه ئه بو به كر و عومهريشيان له نيودا بوو، نويزى نيوه رو بوو يان عه سري بو كردن، كه چي پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) دوو ركاتى كرد و له دواى ته حياتى يه كه م سه لامى دايه وه و پاشان هه ستا چوو يه كو تايى مزگه وت ه كه وه و په نجه ي دهسته كانى كرد بوو به نيو يه كدا، ئه وه بوو ئه و هاوه له (ذو اليمين) هه ستا و رو يشت بو لاي پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) و پي ووت : ئه ي پيغهمبهري خوا ئايا له ببرت چوو؟ يان نويزه كه ت بو كوورت كردينه وه، ئه وپش فه رموو ي بو چي چي بووه؟ ئه وپش ووتى : دوو ركانت بو كردين، پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) له هاوانى پرسى : ئايا (ذو اليمين) راست ده كات وايه ؟ ئه وانيش ووتيان : به لئ : پيغهمبهري خوا، ئه وه بوو پيغهمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) گه رايه وه شو ينى ئيمام و دوو ركاتى ترى بو كردن و پاشان دواى سه لامدانه وه سوژده ي سه هوى برد (2) .

(1) بوخارى به فه رموده ي ژماره (691)، وه موسليم به فه رموده ي ژماره (427) رپوايه تيان كردووه .

(2) ده قى ئه م به سه رهاته له سه حيجى بوخاريدا هاتووه به فه رموده ي ژماره (482) هاتووه .

11- کۆکردنهوهی جلوبه‌رگ و پرچ له نوێژدا : به به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که عه‌بدو‌للا‌ی کور‌ی عه‌باس (خ‌وای ل‌ی رازی ب‌ی‌ت) ر‌ی‌وایه‌تی کردووه، که ده‌ل‌ی‌ت : **{ أمر النبي (صلى الله عليه وسلم) أن يسجد على سبعة أعظم، ولا يكف ثوبه ولا شعره }** (1)، واتا : پ‌ی‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمانی پ‌یکراوه که به حه‌وت ئ‌یسک سوژده ببات، - ن‌یو چاوان، وهه‌ردوو له‌پی ده‌ست، وهه‌ردوو ئه‌ژنۆ وهه‌ردوو قاچه‌کان - وه جلوبه‌رگ و پرچیشی کۆ نه‌کاته‌وه له نوێژدا، مه‌به‌ست له ووشه‌ی (الکف) کۆکردنه‌وه‌یه، واتا : کۆیان نه‌کاته‌وه و نه‌یانخاته سه‌ریه‌ک، وه به مانای ر‌یگری کردنیش د‌ی‌ت، ل‌یره‌دا مه‌به‌ست پ‌ی ئه‌وه‌یه ر‌یگری نه‌کات له‌جلوبه‌رگ و پرچی که بکه‌ونه سه‌ر زه‌وی له‌کاتی سوژده‌دا، د‌یاره هه‌موو ئه‌مانه‌ش خ‌شوعی نوێژ کهم ده‌کاته‌وه .

12- نوێژ کردن له‌کاتی ئاماده بوونی نوێژدا، یان له‌کاتی که مرؤف ته‌نگه‌تاوه و سه‌ر ئاوی د‌ی‌ت، له‌م باره‌یه‌شه‌وه پ‌ی‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی : **{ لا صلاة بحضرة الطعام، ولا هو يدافعه الأخبثان }** (2)، واتا : نوێژ نیه، مه‌به‌ست له‌وه‌یه نوێژ مه‌که‌ن کاتی که خواردن ئاماده‌یه - که‌واته سه‌ره‌تا نانه‌که بخۆن پاشان نوێژه‌که‌تان بکه‌ن - هه‌روه‌ها نوێژ مه‌که‌ن له‌کاتی ته‌نگه‌تاویدا .

که‌راهه‌تی نوێژ کردنیش له‌کاتی خواردندا مه‌رجه به‌وه‌ی ئه‌و که‌سه زۆر هه‌ز له‌و خواردنه ئاماده کراوه‌که بکات و بتوان‌ی‌ت بیخوات و ئاماده ب‌ی‌ت له به‌رده‌ستیدا، به‌لام ئه‌گه‌ر هاتوو نانه‌که ئاماده بوو، به‌لام به‌رۆژوو بوو، یان ت‌ی‌ر بوو و هه‌زی ل‌ی نه‌ده‌کرد، یان له‌به‌ر گه‌رمی نه‌یده‌توانی بیخوات، له‌هه‌موو ئه‌م کاتانه‌دا نوێژ کردن که‌راهه‌تی نیه .

سه‌باره‌ت به ته‌نگه‌تاویش مه‌به‌ست ل‌ی میز و پ‌یسیه، بۆیه ر‌یگری کراوه له نوێژ کردن له‌کاتی ته‌نگه‌تاویدا، چونکه نوێژخوین مه‌شغول ده‌کات له‌وه‌ی ئاگای له نوێژه‌که‌ی ب‌ی‌ت و ناتوان‌ی‌ت بیروه‌وئ‌شی خۆی کۆ بکاته‌وه و ئاگاداری نوێژه‌که‌ی ب‌ی‌ت، د‌یاره هه‌موو ئه‌مانه‌ش له‌گه‌ل خ‌شوعی نوێژدا پ‌یک نایه‌نه‌وه، ب‌ی‌گومان پ‌اگیرکردنی میز و پ‌یسیش بۆ ماوه‌یه‌ک زیانی‌شی هه‌یه بۆ ئه‌و که‌سه .

(1) بوخاری به فه‌رمووده‌ی ژماره (815) و موس‌لیم به فه‌رمووده‌ی ژماره (490) ر‌ی‌وایه‌تیان کردووه .

(2) موس‌لیم به فه‌رمووده‌ی ژماره (560) ر‌ی‌وایه‌تی کردووه .

13- چاو بهرزکردنه وه به ره و ئاسمان، له م باره یه شه وه پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم)
 فهرموویه تی : **{ لیتهم اقوام یرفعون ابصارهم إلى السماء في الصلاة، أو لتخطفن ابصارهم }** (1)، و اتا : ئه و خه لکانه ی
 که چاویان بهرز ده که نه وه به ره و پرووی ئاسمان له نویژه کانیاندا واز له و کاره یان ده هینن، یا خود
 چاوه کانیان لی ده سه نریته وه .

بابه تی نویه م: حوکمی که سی نویژه نه که ر :

هه رکه سیک نویژه نه کات و ئینکاری واجب بوونی بکات، بیگومان ئه و که سه بیباوه ر بووه و له ئاین
 پاشگه ز بووه ته وه، چونکه خوی گه وره و پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) و کۆدهنگی زانیان
 به درۆ ده زانیت (خوا په نامان بدات) .

وه ئه گه ر هاتوو که سیک له بهر ته مه لی و که مه تر خه می نه یکات، رای راست و دروست ئه وه یه ئه گه ر
 هاتوو به هه میشه ی نویژه نه کات و تا له ژیاندا بیته ئه نجامی نه دات، ئه و که سه ش بیباوه ر ده بیته به و
 کاره ی، چونکه خوی گه وره له باره ی موشریک و هاوه لدانه رانه وه فهرموویه تی : **{ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا
 الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ }** (2)، و اتا : جا ئه گه ر ته وه به
 بکه ن و په شیمانی ده ربپن و نویژه کانیان ئه نجام بدن و زه کات له مال و سامانیان ده رکه ن، ئه وه
 برای دینی ئیوه ن، ئیمه ییش ئایهت و فه رمانه کان پروون ده که یه نه وه بۆ که سانیک که ده یزانن .

ئهم ئایه ته به لگه یه له سه ر ئه وه ی ئه وانیه ی نویژیان نه کرد به باوه ردار و موسلمان نه ژمییران، وه
 به برای باوه ردار ی ئیمه دانانرین، هه روه ها پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) له باره ی نویژه
 نه که ره وه فهرموویه تی : **{ العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة، فمن تركها فقد كفر }** (3)، و اتا : ئه و په ییمان و به لئینه ی
 که له نیوان ئیمه ی باوه ردار و ئه وان ی بیباوه ردا هه یه، نویژه کردنه، هه رکه سیک نویژه نه کات بیباوه ر
 بووه .

(1) موسلیم به فهرمووده ی ژماره (429) رپوایه تی کردوو .

(2) سوره تی التوبه : ئایه تی : 11 .

(3) تیرموزی به فهرمووده ی ژماره (2126) رپوایه تی کردوو، هه روه ها نه سائی رپوایه تی کردوو، (231/1)، وه ئه حمه دیش رپوایه یت کردوو،
 (346/5) "وه حاکمیش رپوایه تی کردوو (7-6/1)، وه تیرموزی له باره ی ئهم فهرمووده یه وه فهرموویه تی : فهرمووده یه کی سه حیح و غه ربیه، وه
 حاکمیش به سه حیحی داناوه، وه ئیمامی ده هه بیش ها ورایه له گه لیدا، وه شیخ ئه لبانیس به سه حیحی داناوه، بروانه : په رتوکی (صحیح الترمذی
) به فهرمووده ی ژماره (2113) .

ههروهها فهرموو بهتی : { إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشَّرْكِ وَالْكَفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ } (1) ، واتا : بېگومان نښوانی مروقی باوهردار ونښوانی مروقی هاوهلدانه و بیاوهر نهکردنی نوښه .

بهلام ئهوه كهسهی ههندیك جار نوښه بكات و ههندیك جاریش نهيكات و وازی لى بهښیت، یان فهزیک بكات و فهزیک وازی لى بهښیت، ئهوهی دیار و ئاشکرا بیت ئهه كهسه بیاوهر نابیت، چونكه به تهواوی وازی له نوښه کردن نهښناوه، ههروهك له فهرمووده كهدا هاتووه (ترك الصلاة) ئهه كهسه نوښیكى یان چهند نوښیكى نهکردوه، نهك هه موو نوښی وازی لى بهښنا بیت، واتا : ئهصلیش وایه لهسه ر ئیسلام مابیتهوه، ئیمهیش ناتوانین له ئاین بیکهینه دهرهوه به بهلگهیهكى یهقین و دلنیاكه نه بیت، چونكه ئهوه شتهی كه به یهقین و دلنیاىی ثابت وجیگیر بوو بیت، به یهقین و دلنیاىی نه بیت هه لئاوه شیریتهوه،، خواى گه ورهش زاناره (2) .

[له خواى گه وره داواكارین لهوه كهسانه مان بگيریت كه روكن ومه رج وسوننه تهكانى نوښه وهك ئهوهی خواى گه وره وپیغه مبه ره كهی (صلی الله علیه وسلم) روونیان كردوه تهوه جی به جی بكهین، وه وامان لى بكات لهسه ر نوښه كانمان بهرده وام بین تا ئهوه روژهی ده گه پښینهوه بو لای خواى گه وره ومیهره بان] وه رگير .

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

(1) موسلیم به فهرموودهی ژماره (812) پښویه تی کردوه،

(2) ته ماشای په رتووکى (الشرح الممتع) بکه (24/2-28) .